

Sarjakuvia Kemlin IX sarjakuvakilpailusta VIHREÄ POLKUPYÖRÄNI

Toim. Heikki Porkola
Kemin kulttuurilautakunta 1989
Ovh. 30 mk. ok

Kemin sarjakuvakilpailujen albumi on vuosi vuodelta kiinnostavampaa luettavaa. Tällä kertaa kaikki palkitut edustavat selkeästi erilaisia tyyliä.

Yhteistä on kenties käsikirjoitusten tason paraneminen, vaikka piirroksissa kompastellaan joskus perusteisiin: kasvoin, anatomiaan, suhteisiin.

Tällä kertaa albumiin on valittu vain yksi palkitsematon sarja, Ilkka Pesosen **Barbie ja pikkuväki**. Senkin mukaan ottaminen tukee omalla tavallaan albumin kokonaisuutta. Pesonen on tehnyt hallitusti sarjakuvan keinoja käyttäen mukiinmenevän tarinan. Mitään uutta siinä ei kuitenkaan millään tasolla ole.

Kieltolain aikaan

Ilpo Koskelan piirrosjälki on tuttua. Näyttelijä Alfthanin tapaus jatkaa 1930-lu-

SARJAINFON ILMESTYMISS-AIKATAULU VUONNA 1990

	Aineiston oltava Sarjainfon toimituksessa	Sarjainfo postitetaan lukijoille
N:o 66	1/1990	1.2. 19.3.
AIHE: Suomalainen sarjakuva 80-luvulla		
N:o 67	2/1990	19.3. 7.5.
AIHE: Uusi amerikkalainen sarjakuva		
N:o 68	3/1990	1.9. 15.10.
AIHE: Nainen sarjakuvan tekijänä ja lukijana		
N:o 69	4/1990	1.11. 17.12.
AIHE: Sarjakuvan tutkimus		

vun alun tutkintaa, tällä kertaa Helsingissä. Koskelan paras valitti on edelleen tarkka miljöötuntemus. Tosin tuntuu myös siltä, että varsinkin tekstin runsaus on tällä kertaa rasite. Kaikki tieto on kerrottava.

Aleks Revelin tarinoiden kokonaisuudesta piiryy kiinnostava ja tarkentuva henkilö- ja ajankuva, mutta yksinään **Näyttelijä Alfthanin tapaus** jää ilmaan. Hänenkin tarinat albumiksi. Ehkä tuleviin kilpailuihin löytyy sitä kautta uusia ajatuksia.

Jarmo Somermäki on innostunut Helsingin vanhoista työläiskortteleista, Harjasta, Kalliossa, Sörnäisistä, Vallilasta. Niistä syntyvät hänen sarjakuviansa puutteet, realismin illuusio.

Somermäen toinen lahja on taito kehittää tarina. Tyhmempi kertoisi tämän **Rakkautta porttikongissa** -sarjakuvan toisin päin, mutta Somermäki paljastaa vasta lopussa, millaisesta rakkaustarinasta on kyse.

Tyylistä voi olla pitämättä, mutta ainakin Somermäen jälki on tietoista.

Poikkeavia kuvakulmia

Ensi kerran Kemissä palkitun 22-vuotiaan Pentti Otsamon **Henkilö oppii soittamaan eri instrumentteja** on albumin kenties tietoisinta sarjakuvaa.

Otsamon rytmittäjä on hieno. Kun päähenkilö on ajatuksissaan, seuraavaan kohtaukseen siirytään yksinkertaisesti pohdinta- ja lepotaikon antavan välirudun kautta. Ja kun alkaa tapahtua, ulos ruudun kehystistä kohti tunkevat kuvat vauhdittavat seuraavalle sivulle asti. Kunnos on aika pysähtynyt taas katsomaan.

Tarina on täysin absurdi, mutta pistämättömän looginen. Ullakolta löytyneestä kitaravanhuksesta päädytään perustelusti neljällä sivulla bileiden ja pianokonsertin kautta kadulla taidekriittikkiä pohtiin pseudoälykköihin.

Otsamo olisi mielestäni ansainnut Salomonin tuomion tehneen raadin järjestyksessä suuremman palkintosumman.

Sami Toivosen **Vihreä polkupyöräni** on pieni ja arkinen: murrosikäisen maa-laispojan polkupyörä on rikottu ja syylliset olisi saatava vastuuseen. Mutta Toivonen etsii tavanomaisuuteen tavallisesta poikkeavaa, voimakasta ja kokeilevaa kerrontaa.

Toivonen juoksuuttaa aikaa eteenpäin eri tavoin: ajaa kolisevalla pyörällä koko sivun levyisessä ruudussa, soittaa puhelimella vakioruudussa ja kuvaa odotusta päivittäiset toimet toistavissa pienissä peräkkäisissä ruuduissa.

Toivonen on jo näyttänyt pystyvänsä parempaan. Mikä on parempi paikka kokeilla kuin Kemin kilpailu, varsinkin jos luottaa perusteisiin. Tänä vuonna monet albumin uudemmat nimet ovat uskaltaneet.

Hautajaisten tarkastelu

Tommi Hännisen **Robottihautajaiset** on sarjakuva, vaikka ruutupuhekupla -mallin sisäistäntöä sitä saattavatkin aluksi karsastaa. Hänninen ei näennäisessä soikuisuudessaan itse asiassa jää kovinkaan paljoa jälkeen Pirisestä ja Franquinin **Mustista sivulista**.

Robottihautajaisissa on pikku piiruja myöten harkittu tunnelma. Merkityksellisiä, mutta ymmärrettävissä olevia vivah-teita pursuava dialogi on riemastuttavaa. Hautajaisten kuvaus nousee pikkusievän vitsin yläpuolelle.

Hännisen originaalit ovat mustareunaiset. Albumin toimitus on tehnyt tepposen-sa ja pienentänyt originaaleja niin, että sivun reunat jäävät valkoiseksi, toisin kuin on tarkoitettu. Vähän sarjakuvasta Kemissä ymmärrettävää, jos tekijän ajatusta ei taittovaiheessa kunnioiteta.

Hänninen samoin kuin Otsamo ovat tekstanneet sarjansa kaunokirjoituksella. Timo Filpuksen novellissa **Iloisen seurakunnan paimenet** ikävintä on, ettei tekstaukseen ole kiinnitetty huomiota. Filpus on unohtanut perusasian; sen että tekstaus on osa sarjakuvan graafista ulko-asua. Rivit polveilevat eikä puhekuplien teksti ole tasapainossa. Tulos on huolimattoman näköinen.

Vaikka käsikirjoitus ja piirrostyö ovat Didier Comésin plagiointia, **Iloisen seurakunnan paimenet** on suomalainen kuvitelma. Kovin oudolta tai vieraalta ei Comésin mystisävyisyys tunnuttu kuvattuun tilanteeseen ja aikaan sijoitettuna.

Filpuksen tarina on epätasainen. Oma ilmaisu jää nousematta lainojen takaa.

Timo Ronkaisen **Käpykylä** on ainoa albumiin kelpuutettu strippisarja. Se on hyvin piirretty ja huolella taustoitettu sarja, mutta Ronkaisen puhti tuntuu kadonneen taustojen tekemiseen. Keskitason vitsit ovat keskitason vitsejä.

Petri Kemppinen

BILD & BUBBLAS STORA SERIBOK

Daniel Atterbom (toim.)
Seriefrämjandet 1989
295 s. 135 kruunua

Bild & Bubbla, Ruotsin Sarjainfo täytti 1988 20 vuotta. Vuospäivä synnytti ajatuksen julkaista antologia sen edelleen käyttökelpoisista artikkeleista täydennettynä sopivilla sarjakuvanäytteillä.

Hyvä ajatus, joka pantiinkin toimeen. Tulos on liki kolmesataa sivua käsittävä tuhti kirja. Mukaan valitut tekstit ovat lähinnä yksittäisten piirtäjien esittelyjä. Juttu on yleensä otettu mukaan sellaisina kuin ne lehdessä ilmestyivät eli alkuperäisellä taitolla. Pari B&B:n edeltäjästä Thudista poimittua juttua erottuvat selvästi, ne kun on puhtaaksikirjoitettu kirjoituskoneella ja ovat eri formaattia kuin nykyinen A4.

Pääpaino asettuu sinne, mihin lehden muutoinkin; amerikkalaiseen sarjakuvaan. Suurin osa mukana olevista on amerikkalaisia, kuten Milton Caniff, Joe Orlando, Richard Corben, Frank Robbins ja Winsor McCay. Ruotsalaisia ovat Joakim Pirinen – jonka mukaan liitetty haastattelu on julkaistu Sarjainfossakin – sekä Rolf Gohs. Milo Manara, Claire Bretecher ja F'murr edustavat Eurooppaa.

Tekstit ovat tasoltaan vaihtelevia, osa edelleen mielenkiintoisia ja osa jo ruostuneita. Kirjoittajista useat ovat kohteensa ihailijoita, ja se ei aina takaa korkealaatuista journalismia.

Idea kirjan takana on erinomainen. Lehdessä monet jutut jäävät unohtuksiin, vaikka ne voisivat olla lukijoiden perusmateriaalia vaikkapa kirjaston hyllyssä. Sarjakuvanäytteet, joihin lehdessä ei ole mahdollisuutta, täydentävät artikkelin kuvasta.

Kirjassa on myös 14 sivun neliväriilite. Toimittajan huonoa arviointikykyä on se, että siitä 10 sivua on annettu Hämähäkki-miehelle. Se ei todellakaan ole sarja, jonka ansiot ovat väriyksessä. Värinäyte McCayta tai F'murritta olisi ollut huomattavasti kiinnostavampi. Neljä värisivua saa Corben, jolla värit ovat oleellinen osa kuvitusta.

Ilmeisesti markkinointisyyistä kirjasta ovat jääneet pois analyttiset ja yleisemmät artikkelit. Liki kokonaan piirtäjäesittelyistä koostuvaa kirjaa on helpompi myydä. Seriefrämjandetin lisäksi kirjalla on kaksi muuta kustantajaa, Hammarström & Åberg ja Sateilittöfölaget.

Tämähan voisi olla erinomainen ajatus Suomen sarjakuvaseuralle. 64 tähän mennessä ilmestyneestä Sarjainfosta voisi saada mielenkiintoisen kirjan...

Heikki Jokinen

Milo Manara UNTAKO VAIN

Suom. Lauri Narinen
Tekstaus Anne Maj-Britt
Kustannus Carlsen 1989.
65 mk. 118 s.

Manaran **Untako vain** -albumi olisi voitu yhtä hyvin alaotsikoida Francesca Foscariin kuin Giuseppe Bergmanin intialaisiksi seikkailuiksi. Mutta kenties naisen alushousujen toistuva menettäminen, tapatuupa se sitten omasta tai jonkun muun tahdosta, ei riitä sankarillisten seikkailujen sisällöksi. Joka tapauksessa naisen halukkuus/haluttomuus kulkea Intian samoilujen enemmän tai vähemmän päälleliimattuna "eroottisena" juonteena.

Manaran tarinankerronta alkaa mehevästi laveeratulla värikuvajohdannolla ja hiukan kvasifilosofisilla maistuvilla teksteillä. Kiinnostavimpia ovat piirtäjät aforistiset pikaluonnehinnat kuvallisen ja kirjallisen ajattelun välimailta: "...muinainen liike luonnostaa mustan merkin valkoiselle paperille ja kertoo meille valheellista tarinaa autenttisesta menneisyydestä, jota ei ole koskaan ollut."

Sitaatissa tiivistyy myös **Untako vain** -albumin tarinan rakenne: toden ja kuvitelun hämmästyttävä lomittuminen. Manara kunnioittaa sattuman, unenomaisten ja selittämättömän logiikkaa.

Niinpä lukija ei saa koskaan tietää miten Tiibetissä suoritettava räjäytys, italialaisen elokuvayhtiön kummallinen keskiaikaa ja intialaista kulttuuria sekoittava filmprojekti ja Francesca Foscariin kiusaukset oikaastaan liittyvät toisiinsa. Niitä kytkee toisiinsa ainoastaan seksistä ja videonauhasta.

Bergman ja Foscari etsivät yhdessä ja erikseen kadonnutta filmporukkaa ainoana johtolankanaan mystiset, omaa elämänsä elävät videokasetit. Kuvat vierailivat vuoroin etsijäretkikunnan oudossa todellisuudessa, vuoroin videon vielä ou-

dömmässä fiktiössä. Kuvallisten yllätysten parissa viihtyisi mainiosti, jollei tarvitsisi uupumukseen asti todistaa Francescan epäeroottisia edesottamuksia.

Manaran naiskuva ei juuri voisi kliseisempi olla: on se kirjaimellisesti **tyttökuva**. Francesca Foscari ei paljoa eroa hänen muista naishahmoistaan: Clickin ohjelmoidusta Claudiasta, ja Glamour-kirjaan kotoista softpornopiirroksista. Manara kokoa naista osista: säaret, rinnat, suuhun menevä sormi, pakarat ja siellä täällä vilahdava pillu. Kokonaisuus ei ole yhtään enempiä kuin osiensa summa, jos sitäkään.

Francescan osuus suuressa seikkailussa rajoittuikin lähinnä ruumiinosien esittelyyn. Bergman pääsee sitävästoin huimalle retkelle läpi taidehistorian, luoma-maalauksista nurmikolle katetun aamiais-kautta futurismin kieputettavaksi ja pop-kuvan rasterihahmoksi. Tyylikertauksesta puuttuu vain Manaralle läheisin, jugendkoristelun maailma. Se on näkyvästi esillä "videopätkissä".

Tarinan edetessä logiikan viimeisetkin rippeet katoavat, kadonneet löytyvät ja Francesca ja Bergmanin löytävät toisensa. Loppu onkin sitten symbolisesti räjähtävää energiaa.

Leena-Maija Rossi

SWAMP

Finlandssvenska serier

FSU 1989
95 s. 49 mk

SWAMP on suomenruotsalainen sarjakuva-albumi. Finlands Svenska Ungdomsförbundet kokosi Svenska Kulturfondenin tuella joukon sarjakuvia, jotka nyt julkaitaan liiki satasivuisena albumina alaotsikkonaan finlandssvenska serier.

Oikein. Kulttuurirahasto tekee sitä mitä sen tulisi tehdä, tukoa uutta esille nousevaa kulttuuria. Albumin 1700 kappaletta painos levitetään tehokkaasti yli suomenruotsalaisten alueiden.

Albumissa esitellään 18 sarjakuvapiirtäjää. Alun lyhyet henkilöesittelyt paljastavat heidän olevan niin Uudeltamaalta,

Varsinais-Suomesta kuin Pohjanmaalta.

Yhteistä melkein kaikille tuntuu olevan nuori ikä ja melko amatöörimäinen sarjakuva. Tyyli, aiheet ja sanoma hajoavat joka suuntaan: avaruusseikkailua, huumoria, taidetta, elämäntuskaa ja pilapiirroksia.

Joukossa on monia kehityskelpoisia tekijöitä ja yksi todella korkealuokkainen piirtäjä, Peter Björknäs Pohjanmaalta. Björknäsiitä on mukana kolme sivun mittaista tarinaa. Päivä kapakassa, Päivä Vaasan junassa ja Päivä parturissa.

Björknäsin piirrostyö on taloudellinen mutta ilmeinen, karikatyyrin suuren linjan mukainen mutta persoonallinen. Sivun siivut elävästä elämästä ovat myös todellisen tuntuisia. Arkipäiväisyys on etäännytetty satiirilla.

Tekijäesittely kertoo Björknäsin opiskelevan muotoilua Taideteollisessa korkeakoulussa. Toivottavasti hän ei unohda sarjakuvaa.

Mikäli albumi osoittautuu menestykseksi, on jatkoa mahdollisesti tulossa, lupaillee eräs hankkeen puuhamiehistä, Sali-ven Gustafsson.

Odotetaan, eka erä on lupaava.

Heikki Jokinen

José Muñoz & Carlos Sampayo ALACK SINNER 1

Suom. Marja Luoma
Tekstaus Pentti Nuortimo
ja Pentti Otsamo
Oulun sarjakuvaseura 1989

On kulunut vuosia siitä, kun Oulun sarjakuvaseura julkaisi edellisen albuminsa: tuolloin oli kyseessä **Franquinin** synkeänhauska Mustat sivut, joka esitteli lupsakan Piko & Fantasio -artistin "pimeitä puolia".

Myös oululaisten toinen albumi antaa suomalaisyleisölle uutta ihmeteltävää sarjakuvataiteen alalta. Se antaa kolme kovaa nimeä: **Muñoz, Sampayo** ja **Sinner**. Kaksi ensimmäistä tekijänä, kolmas fiktiivisenä sankarina.

José Muñoz ja Carlos Sampayo lähtivät Argentiinasta maanpakoon vuonna 1972; Muñoz Englantiin ja Sampayo Espanjaan. Pari vuotta myöhemmin he kohetasivat, ja piirtäjä Muñoz sai kirjallisesti lahjakkaan Sampayon innostumaan sarjakuvista. Heidän yhteistyönsä hedelmänä putkahti maailmaan nuhruinen dekkari **Alack Sinner**.

Sinnerin asenteille ja käyttäytymiselle on helppo nimetä esikuvia 30-luvun amerikkalaisesta pulp-kirjallisuudesta tai 40-luvun film noirista, mutta Sinner on enemmän kuin esikuvien summa. Vaikka hän on kliseisen kyyninen ja kovaotteinen, on hänessä myös aimo annos kliseitä rikkovaa inhimillisyyttä, lihaa ja verta.

Nyt suomeksi saatu **Alack Sinner** -albumi alkaa tarinalla, jossa Sinner kertoo urakehityksestään pikkuisen lähiöbaarin isännälle. Lukijoille selviää, että Sinner on korkean moraalinsa takia joutunut eroamaan poliisijoukoista ja perustanut etsivätoimiston. Kaksi muuta albumiin sijoitettua tarinaa, *Websterin juttu* ja *Fillmore* antavat esimerkin siitä, millaisten tapausten parissa Sinner askaroi.

Websterin juttu on ensimmäinen Muñozin ja Sampayon käsistä lähtenyt Sinner-tarina, eikä se joitakin graafisia yksityiskohtia lukuunottamatta vielä poikkea paljoakaan 70-luvun viihteellisistä dekkari-sarjakuvista. Websteri seurasi Fillmore-seikkailu, jonka juonenkäsittelyssä ja rytmityksessä on jo selvemmin nähtävissä omaleimaista särmikkyyttä ja karkeutta. Henkilöhahmot on tyylielty rohkeammin

ja niukentunut kuvallinen ilmaisu hakee voimansa esteettisistä musta-valko -kompositioista.

Albumin johdannoksi sijoitettu *Keskustelu Joen kanssa* on huomattavasti tuoreempaa tuotantoa. Muñozin ilmaisusta on karistut kaikki yleisöä kosiskeleva sommitelmallisuus; jäljelle on jäänyt bruttaalin dynaaminen kertonta, jonka angstiset kontrastit tuovat mieleen **Van Gogh**in siveltimen tai **Munchin** puupiirokset. Muñozin grafiikka on niin tinkimätöntä ja salpaavaa, että jokainen ruudunylitys tuntuu rikokseksi hänen omia koodejaan vastaan.

Varhaisissa Sinner -tarinoissa Muñozin opettajan, **Hugo Prattin**, vaikutus on nähtävissä juuri tavassa sommitella mustaa ja valkoista harmonisiksi kompositioiksi. Uudemmissa tarinoissa harmonia on rikkoutunut, viimeinenkin idyllisyys ja romanttisuus etsiväntyöstä on kadonnut; yhteiskunnan ja ihmisten kylmyys on saanut tulkikseen pessimistisen julmuuden estetiikan. Prattilainen kauneudentaju on kieritelty **Altanin** limaisiin loukkoihin. Tähän maailmaan **Alack Sinnerin** nimikin istuu paremmin: vapaasti suomennettunahan se olisi "voi syntisparka".

Toinen Muñozin ja Sampayon moniosainen sarjakuva, *Joel baari*, toimii Sinnerin rinnakkaisteoksena. Se kuvaa anonyymien suurkaupungin laitapuolen kulki-joita ja ihmiskohtaloita. Baari on yksi Sinnerin kantapaikoista, joten tarinat ja henkilöt limittyvät luoden oman urbaanin todellisuutensa. Joel baari -sarjaa on suomeksi saatu pienen kaistaleen verran Tapiirissa (1/86: Tuo miellyttävä herra Wilcox).

Nyt Sinner on viimein saatu puhumaan suomea, hänen tutkimuksilleen toivoisi tietysti mahdollisimman laajan yleisön ja jatkuvuutta: lupaavasti Oulun sarjakuvaseuran julkaiseman albumin kannessa onkin numero 1 vihjaamassa tuleviin osiin.

Sen lisäksi, että Muñozin ja Sampayon töiden suomentaminen on jo itsessäänkin kunnioitettava taito, ansaitsee Sinner-albumin jumalainen ulkoasuakin erikoismaininnan. Siitä vastaa lehtemme taitaja **Pentti Nuortimo** yhdessä **Pentti Otsamon** kanssa.

Harto Hänninen

Joakim Pirinen

KVARTERET KNIVEN

Tago förlag 1989
175 kruunua

Joakim Pirinen on ilmiö. Sarjakuvissaan ja piirroksissaan hän virittää medelsvenssonin eteen koko sen elämän kirjon, jota tämä ei ikinä opi tuntemaan.

Pirinen on nykypäivän Gargantua, hän nielee kaiken, ilman sulatusvaikeuksia. Tulos on kuin renesanssitaiteilijan ihanne: esteetön liikkuvuus niin sisällössä kuin grafiikassakin. Pirisen taito riittää mihin tahansa, hänen ei tarvitse toistaa itseään.

Pirisen kustantaja Tago förlaget on koonnut Pirisen sarjakuvat paksuksi kirjaksi *Kvarteret Kniven*. Kysoisessä Söderin korttelissa sijaitsee Pirisen työhuone.

Mukana ovat käytännöllisesti katsoen

Pirinen

kaikki Pirisen sarjakuvat paitsi *Socker-Conny*. Hänen molemmat muut albuminsa ja *Galagossa* sekä muissa lehdissä ilmestyneet irtosarjansa löytyvät kirjasta. Joukko yksittäisiä piirroksia täydentää kokoelman.

Kvarteret Kniven esittelee Pirisen koko skaalan, hänen piirrosjälkensä voi olla mitä tahansa, mutta aina se on altoja Piristä. Hänen taitonsa on niin itsestään selvä, että hän pystyy jopa leikkimään sillä; tuntuu kuin Pirinen suorastaan etsimällä etsisi uusia tapoja piirtää.

Kirja on myös taitoltaan tyylikäs, ilo omistaa. *Kvarteret Kniven* ei vanhene muutamassa vuodessa.

Löytyykö jostain kirjasto, joka voi olla hankkimatta tämän modernin sarjakuvan perusteoksen?

Heikki Jokinen